

3. Лиссабонская декларация. Университеты Европы после 2010 года: многообразие при единстве целей. European University Association : веб-сайт. URL: <https://eua.eu> (дата звернення: 21.11.2020).

4. Ниманн К. Скетчи по воскресеньям. Как несерьезные эксперименты вырастают в крутые идеи и меняют нашу жизнь навсегда. Москва : Манн, Иванов и Фербер, 2017. 272 с.

5. Флорида Р. Homo Creativus. Як новий клас завойовує світ : монографія. Київ : «Наш формат», 2018. 432 с.

6. Фостер Дж. Откуда берутся идеи : 2-е изд. доп. Минск : Попури, 2009. 192 с.

Шарига А.О.

студентка,

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТИЛІЗУВАТИ ПОРТРЕТНЕ ЗОБРАЖЕННЯ

Роль стилізації як художнього методу в мистецтві останнім часом зросла, оскільки збільшилася потреба людей у стилістично цілісному, естетично значущому навколишньому середовищі. Сьогодні стилізація розглядається більш широко, не лише як свідоме наслідування стилю, але і як художнє відтворення тієї чи іншої епохи в її власних засобах вираження з усіма характерними подробицями і дрібницями. Це особливий спосіб створення дуже своєрідної естетичної ілюзії, заснованої на уважному вивченні та розрахованому наслідуванні, чутливість до індивідуальних особливостей часу, а не до нормативного стилю взагалі.

Стилізації як навчально-педагогічна проблема завжди була в центрі уваги дослідників методики навчання студентів образотворчого мистецтва у закладах вищої освіти. Методи та прийоми стилізації досліджувалися в науково-педагогічних і навчально-методичних працях В. Устіна, М. Яковлева, К. Далгдіяна, Т. Костенко, Р. Паранюшкіна, О. Чернишова [3], М. Яремківа та інших авторів.

Стилізація – у мистецтві й літературі свідоме наслідування формальних прикмет якогось стилю. У мистецтві можна стилізувати під

будь-який стиль (єгипетський, бароковий, народне мистецтво тощо); часом це наслідування породжує самостійні стильові напрямки (неокласицизм, неовізантизм, неореалізм тощо). Стилізація також розглядається як один із прийомів візуальної організації образного вираження, при якому виявляються найбільш характерні риси предмета і відкидаються непотрібні деталі. Стилізація як процес роботи являє собою декоративне узагальнення зображуваних об'єктів (фігур, предметів) за допомогою ряду умовних прийомів зміни форми, об'ємних і колірних співвідношень [3, с. 38].

Метою даної статті є дослідження проблеми стилізації портретного зображення, поетапності його виконання та особливостей створення стилізованого зображення.

Портретний жанр порівняно з іншими жанрами образотворчого мистецтва існує в історії давно. Безцінну галерею портретів своїх сучасників залишили митці Р. Левицький, В. Серов, І. Рєпін, О. Мурашко, Т. Шевченко та ін., які передають зовнішні риси людей минулих часів, але головним чином розкривають духовний світ людини, її силу розуму, глибину почуттів, благородство.

В образотворчому мистецтві за допомогою прийому стилізації предмети або фігури трансформуються в спрощені форми. Стилізація робить об'єкт мистецтва зрозумілим і зараз широко використовується також в дизайні інтер'єрів.

Стилізацію художники почали застосовувати в портретних роботах з початку XVIII ст. Дослідження стилізованих портретів уможливило їх чіткість, спрощеність, лаконізм, виразність лінійного рисунка. Щоби стилізувати портрет людини, потрібно відібрати основні, характерні риси зображувані на ньому. Стилізація портретного зображення в роботах М. Врубеля, А. Мухи відтворює ідею, задум авторів, що криється у передачі форми, кольору, композиційного розташування. Всесвітньовідомі В. ван Гог, К. Малевич, П. Пікассо у портретних образах послуговувалися неповторною манерою виконання стилізації людського образу. До стилізації портретного зображення звертались також українські художники, зокрема, В. Зарецький зі своїми насиченими композиціями, в яких портрет гармонійно переплітається із геометричними абстракціями. Кожен з них використовує свою техніку, тому вони абсолютно різні і в своєму стилі, але всі є яскравими представниками стилізації і декоративної переробки портретів.

Чим цікава портретна стилізація? Стародуб К. [2, с. 47] вважає, що вона допомагає створити художній образ через призму власних відчуттів і надати йому лаконічності, поетичності, неповторності. Стилізований портрет також широко застосовується в анімації і мультиплікації.

Стилізованому зображенню людини притаманні умовні колірні співвідношення, локальна і контрастна кольорова гама. Будь-яка стилізована композиція складається з чіткої колірної схеми, яка допомагає висловити авторський задум і найбільш яскраво створює необхідне враження.

Для декоративної стилізації характерно абстрагування – уявне відволікання від несуттєвих, випадкових з погляду художника ознак з метою загострення уваги на більш значущих, що відображають суть об'єкта в деталях. Також, при декоративній стилізації портретного зображення необхідно прагнути до архітектонічності, тобто побудови системи зв'язків окремих частин і елементів в єдину цілісність твору.

Для стилізації портрету людини потрібно виявити її основні, характерні риси. З цією метою робляться начерки, ескізи. Мінімальними графічними засобами з основних характерних рис обличчя, як з пазлів, «складається» картинка. При стилізації не відображується об'ємно-просторова побудова. Діє уява глядача, яка сама «домальовує» образ.

Основою для стилізації портрета є рисунок з натури або частково чи повністю вигаданий образ. Крайній випадок стилізації представляють абстрактні портрети та зображення фігур.

На першому етапі стилізації робиться портретний нарис з більшим чи меншим ступенем деталізації рис обличчя. Якщо стилізація обмежується портретним рисом, то виникає спрощений стилізований портрет. Головною відмінністю тут є відсутність другорядних деталей особи і одягу, які потрібні не для портретної схожості, а лише для розширеного опису. Зокрема, шарж як портрет з перебільшеними характерними рисами й особливостями моделі так само можна вважати стилізованим портретом.

Техніка виконання стилізованого портрета олійними фарбами досить активна щодо образотворчої мови, вона передбачає ретельну підготовку із точним опрацюванням продуманих тонів відповідно до попередньо створеного ескізу роботи, заливку за допомогою широкого пензля локальних основних кольорів, увиразнення контрасту та нюансу похідних від них відтінків, взаємне доповнення фігури і тла.

Початковим етапом роботи над стилізованим портретом є вибір формату. Далі здійснюється створення і компоновання ескізу

портретного зображення. Наступною сходинкою є побудова голови людини. Потім необхідно виразити основні об'єми голови, шиї, плечового пояса та встановити головні особливості й пропорції. Стилізувати зображення потрібно одразу, вирішивши, які особливості хочемо підкреслити в портреті.

Після компоювання та побудови портрету починається робота в кольорі: від великих основних локальних площин до дедалі менших, закінчуючи дрібними уточненнями та деталями. Необхідно, щоб кожен шар олійної фарби добре висихав перед накладанням наступного.

Відповідно до творчого задуму колір стилізованого об'єкту в композиції може бути об'єктивним (натуральним, реальним) чи суб'єктивним (нереальним, вигаданим). На думку М. Бядової [1, с. 32], колір кожного окремого об'єкта декоративної композиції, як і її загальна гама, переосмислюється для отримання кольорового ефекту, що робить колір одним з важливих образотворчих засобів стилізації. Правильний і точний вибір колориту стилізованого зображення особливо важливий, так як в таких композиціях основне завдання кольору полягає у відображенні емоційних станів і настроїв.

Таким чином, стилізація являє собою певне спрощення реального зображення та форми, інколи навіть деформацію деяких частин для створення виразної експресивної композиції. За будь-яких умов стилізація завжди передбачає збереження грамотної анатомічної будови окремих частин голови в співвідношенні деталей одна до одної і до цілого. Основними стадіями виконання стилізованого портрета олійними фарбами залишаються ті ж, що і при виконанні академічного портрету: вибір формату, компоювання голови людини на ньому, її побудова, виявлення фактури та об'єму, опрацювання деталей, акцентування характерних рис і завершення. Вміння стилізувати зображення необхідно для розвитку креативності студента, його уяви та фантазії, формування професійного мислення.

Список використаних джерел:

1. Бядова М.В. Стилізація і основи композиції. Київ, 2010. 307 с.
2. Стародуб К.І. Рисунок і живопис. Від реалістичного до стилізованого зображення. Навчальний посібник. Харків, 2009. 459 с.
3. Чернышев О.В. Формальная композиция. Творческий практикум. Минск : Харвест, 1999. 312 с.